

YTTRANDE

Datum
2024-03-19Referens
RUN-00067-2024Kulturdepartementet
Ku2023/01197

Remissyttrande över slutbetänkandet Som om vi aldrig funnits – exkludering och assimilering av tornedalingar, kväner och lantalaiset (SOU 2023:68)

Sammanfattning

Region Norrbotten är positiva till slutbetänkandets innehåll och förslag. Regionen håller med om att de historiska kränkningar som begåtts mot minoriteten behöver erkännas samt att den skada som har uppstått till följd av assimileringpolitiken måste repareras.

Region Norrbottens synpunkter

Om slutbetänkandet i sin helhet

Region Norrbotten anser att slutbetänkandet Som om vi aldrig funnits (SOU 2024:68) är ett genomarbetat betänkande och en värdefull samlad kunskaps- och informationskälla om och för minoriteterna tornedalingar, kväner och lantalaiset.

Sannings- och försoningskommissionens arbete har bland annat byggt på att samla in erfarenheter från minoriteterna själva, vilket Region Norrbotten anser som väldigt positivt. Region Norrbotten anser dock att en svaghet i underlaget är att inga barn verkar ha blivit intervjuade. Det skulle ha varit intressant att få ta del av barns upplevelse av att vara minoritet idag. Sett utifrån barnkonventionens artikel 12 om delaktighet så är det en brist att barn och unga inte har fått vara med och påverka de framåtsyftande förslagen som utredningen lägger fram. Det skulle också ha varit intressant att veta om det finns skillnader mellan flickors och pojkars upplevelser och åsikter.

Regionen önskar också framföra att utredningen hade gynnats av ett starkare jämställdhetsperspektiv, där kvinnor och mäns perspektiv lyfts fram på ett tydligare sätt. Förslagets påverkan avseende jämställdhet och utfall beroende på kön utreds inte.

Region Norrbotten vill särskilt betona att betänkandets många lagförslag kräver finansiering från statlig nivå, då utveckling för minoritetsområdet är en nationell angelägenhet.

Förslag på insatser för försoning och upprättelse

Region Norrbotten ställer sig bakom kommissionens förslag (14.2) om att regeringen bör ta på sig ansvaret för en fortsatt sammanhållen försoningsprocess i nära samråd med minoriteten, myndigheter och andra berörda aktörer.

Även förslagen (14.3 och 14.4) om att regeringen utan dröjsmål bör erkänna de kränkningar som har begåtts mot minoriteten samt att inleda en dialog med minoriteten om förutsättningarna och formerna för en offentlig ursäkt är bra och viktiga förslag enligt Region Norrbotten. Mot bakgrund av att många av dem som drabbats av kränkningar är äldre och med respekt för att dessa personers behov och önskemål särskilt ska beaktas vill Region Norrbotten understryka vikten av skyndsamt förfarande.

Under kommissionens arbete har det framkommit att de som identifierar sig som kväner och lantalaiset upplever att de exkluderas genom att minoriteten benämns tornedalingar. Erkännandet av endast tornedalingar som en nationell minoritet osynliggör kväner och lantalaiset som en del av minoriteten. Region Norrbotten ställer sig positiv till utredningens förslag (14.6.2) om att regeringen bör erkänna samtliga tre grupper som en nationell minoritet, dvs förutom tornedalingar även kväner och lantalaiset.

Region Norrbotten ställer sig positiv till utredningens förslag (14.6.3) om att regeringen i nära samråd med minoriteten bör utreda hur det planerade museet för tornedalingar, kväner och lantalaiset kan stödjas finansiellt och på annat sätt. Region Norrbotten har erfarit att denna fråga lyfts själv från minoriteten både av STR-T (Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksolaiset) och som ett uppdrag från regionfullmäktige 2017 till regionstyrelsen.

Region Norrbotten ställer sig positiv till förslaget (14.6.4) om att regeringen i nära samråd med minoriteten bör utreda hur det planerade informationscentret kan stödjas finansiellt och på annat sätt. Detta eftersom frågan lyfts av minoriteten i slutrapporten POPPA – kultursamlade verksamhet för tornedalingar, kväner och lantalaiset. Utredningen och kartläggningen för POPPA genomfördes med medel från Region Norrbotten och Statens kulturråd 2019–2024.

Region Norrbotten delar utredningens bild (14.6.6) av vikten för minoritetsorganisationerna med ökade resurser och statsbidrag. Region Norrbotten har från och med 2024 höjt verksamhetsbidraget för STR-T för att underlätta deras utvecklingsarbete.

Förslagen som rör språkutveckling och revitalisering (14.7.1, 14.7.3, 14.8.1-14.4 samt 14.9.1) ses även de som viktiga och Region Norrbotten ställer sig bakom dessa förslag.

I förslaget (14.6.8) om forskningssatsning av minoritetens historia, språk och kultur skulle Region Norrbotten med fördel se att Vetenskapsrådet belyser jämställdhetsperspektivet.

Region Norrbotten stödjer utredningens bedömning att förslagen (14.10.1-14.10.2) i nära samråd med minoriteten behöver utredas.

Förslaget om att tillsätta en utredning i syfte att utreda minoritetens status som urfolk (14.10.3) stöds av Region Norrbotten då den meänkielitalande minoriteten har en lång historia i norra Norden. Region Norrbotten har sänt en skrivelse till

kulturminister Parisa Liljestrand den 23 november 2023 där regionen stödjer STR-T:s begäran om urfolksstatus enligt internationell rätt för tornedalingar, kväner och lantalaiset.

Angående förslaget (14.11) gällande Filmpool Nord önskar regionen påtala att verksamheten är ett eget bolag och styrning sker genom ägardirektiv. Filmpool Nord arbetar i linje med Regional utvecklingsstrategi och andra relevanta regionala strategier där synliggörande av denna och andra nationella minoriteter redan sker.

Bilaga

Skrivelse avseende STR-Ts begäran om urfolksstatus för tornedalingar, kväner och lantalaiset.

POPPA – kultursamlade verksamhet för tornedalingar, kväner och lantalaiset